

СХВАЛЕНО

Методичною радою Луцького педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Голова Методичної ради

Наталія БОРБИЧ

24 квітня 2025 р.

Програма підвищення кваліфікації

«Актуальні питання гендерних студій: від теорії до практики в соціально-культурній та освітній сферах»

Розробниці програми:

Галина ЄРКО, спеціалістка вищої категорії, викладачка-методистка, голова циклової комісії суспільних та художньо-мистецьких дисциплін Луцького педагогічного фахового коледжу КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, керівниця Центру гендерної освіти, голова правління ГО «Гендерний креативний простір».

Ірина КОВАЛЬЧУК, начальниця навчально-методичного відділу, доцентка кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій, кандидатка філософських наук, доцента Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, модераторка кіноклубу медіа-просвіти з прав людини Docudays UA «Десята муза» при Центрі гендерної освіти.

Мета програми – поглиблення теоретичних знань і формування практичних навичок щодо застосування гендерного підходу в соціально-культурній та освітній сферах, сприяння розвитку гендерної чутливості та компетенцій для ефективної професійної діяльності.

Напрямок навчання: підвищення кваліфікації.

Зміст:

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЕНДЕРНИХ СТУДІЙ

Тема 1. Основні поняття та категорії гендерних студій

Тема 2. Гендерна нерівність і дискримінація

МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТУДІЙ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Тема 3. Гендерні аспекти змісту освіти

Тема 4. Гендерно чутливе навчання та виховання

Тема 5. Профілактика гендерно зумовленого насильства в закладах освіти

Обсяг курсу: 10 годин (0,3 кредити ЄКТС)

Форма підвищення кваліфікації: змішана (лекційні заняття, практичні вправи, дискусії, робота в малих групах, перегляд та аналіз відеоматеріалів, самостійна робота з навчальними матеріалами, написання наукових тез / наукової статті).

Цільова аудиторія: педагогічні, науково-педагогічні працівники / працівники закладів вищої та фахової передвищої освіти, вчительки / вчителі закладів загальної середньої освіти, представниці / представники закладів дошкільної освіти, представниці / представники громадських організацій, усі зацікавлені питаннями гендерної рівності та гендерних студій.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться / набуватимуться:

Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність до критичного мислення.
- Здатність до навчання та саморозвитку.
- Інформаційно-комунікаційна компетентність.
- Здатність до прийняття обґрунтованих рішень.

Фахові / Спеціальні:

Здатність до гендерного аналізу: вміння застосовувати методологію гендерного аналізу для дослідження соціально-культурних та освітніх явищ, процесів і політик; здатність виявляти й аналізувати гендерні аспекти в різних контекстах; вміння оцінювати вплив гендерних відносин на різні сфери життя суспільства.

Компетентність у сфері гендерної рівності та недискримінації: розуміння принципів гендерної рівності та недискримінації; знання національного та міжнародного законодавства у сфері забезпечення гендерної рівності; здатність виявляти й протидіяти різним формам гендерної дискримінації.

Застосування гендерного підходу в освітній сфері: здатність здійснювати гендерну експертизу навчальних матеріалів (підручників, програм, методик); вміння застосовувати гендерно чутливі методи навчання і виховання; здатність створювати інклюзивне та безпечне освітнє середовище, вільне від гендерних стереотипів і дискримінації; вміння розробляти та впроваджувати програми з гендерної просвіти для різних вікових груп; здатність запобігати й реагувати на випадки гендерно зумовленого насильства в закладах освіти.

Комунікативна компетентність з гендерних питань: вміння ефективно комунікувати з різними аудиторіями з питань гендерної рівності та недискримінації; здатність вести публічні дискусії з гендерної проблематики; вміння розробляти інформаційні та просвітницькі матеріали з гендерних питань.

Здатність до міждисциплінарного підходу у гендерних дослідженнях: розуміння взаємозв'язку гендерних студій з іншими дисциплінами (соціологія, психологія, історія, право, політологія, культурологія тощо); здатність використовувати міждисциплінарні підходи для аналізу гендерних проблем.

Опис досягнутих результатів навчання:

Після успішного завершення програми слухачки / слухачі зможуть:

- Розуміти основні поняття й теоретичні підходи гендерних студій.
- Аналізувати соціальні та культурні процеси з гендерної перспективи.
- Виявляти та критично оцінювати гендерні стереотипи і дискримінацію в різних сферах життя.
- Застосовувати гендерний підхід у своїй професійній діяльності в соціально-культурній та освітній сферах.
- Розробляти і впроваджувати ініціативи, спрямовані на забезпечення гендерної рівності та недискримінації.
- Підвищити рівень гендерної чутливості та професійної компетентності.

Навчальна програма

Розподіл годин за видами діяльності

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма заняття
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЕНДЕРНИХ СТУДІЙ			
1.	Тема 1. Основні поняття та категорії гендерних студій Визначення основних понять: стать, гендер, гендерна ідентичність, гендерна роль, гендерні стереотипи. Історія розвитку гендерних студій як міждисциплінарної галузі знань. Основні теоретичні підходи в гендерних студіях: фемінізм (різні хвилі та напрямки), маскулінізм, інтерсекційність.	2	змішана
2.	Тема 2. Гендерна нерівність і дискримінація Форми та прояви гендерної нерівності в різних сферах життя (економічній, політичній, соціальній, культурній). Поняття гендерної дискримінації: пряма та непряма дискримінація, сексизм, мізогінія, гомофобія, трансфобія. Інтерсекційний підхід до розуміння множинних форм дискримінації.	2	змішана
МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТУДІЙ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ			
3.	Тема 4. Гендерні аспекти змісту освіти Гендерний аналіз навчальних програм, підручників і навчальних матеріалів. Виявлення та усунення гендерних стереотипів у змісті освіти. Інтеграція гендерної проблематики в різні навчальні дисципліни.	2	змішана
4.	Тема 5. Гендерно чутливе навчання та виховання Педагогічні підходи до формування гендерної рівності та недискримінації в освітньому середовищі. Методи та прийоми гендерно чутливого навчання.	2	змішана
5.	Тема 6. Профілактика гендерно зумовленого	2	змішана

	наси́льства в закладах освіти Розробка та впровадження програм, ігрових методик, спрямованих на запобігання булінгу, харасменту та інших форм насильства.		
	РАЗОМ	10	

Документ, що видається: сертифікат про підвищення кваліфікації (10 год. / 0,3 ЄКТС).

Строки виконання програми: 2025–2027 роки.

Місце виконання програми: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, проспект Волі, 36, м. Луцьк, Волинська область.

Методичні матеріали для самостійного опрацювання

1. Берд Мері. Жінки та влада. Маніфест. Київ : CreativeWomen Publishing. 2024. 158 с.
2. Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: Жінки у громадському житті України. 1884–1939 / Центр жіночих студій в УКУ. Перевидання, випр. і доповн. Львів : Український католицький університет. 2018. 520 с.
3. Гендерна рівність. Перелік інформаційно-методичних ресурсів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. URL: <https://mon.gov.ua/tag/henderna-rivnist?&tag=henderna-rivnist>.
4. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства : зб. наук. праць / за наук. ред. Г. Грінченко, К. Кобченко, О. Кісь. Київ : ТОВ «АРТ КНИГА». 2015. 335 с.
5. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
6. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.
7. Кімел Майкл С. Гендероване суспільство. Київ : Сфера. 2003. 490 с.
8. Кісь О. Жінки в традиційній українській культурі (друга половина XIX – початок XX ст.) : монографія. НАН України, Інститут народознавства. 2-ге вид. Львів, 2012. 287 с.
9. Кісь О. Українки в ГУЛАГу: вижити значить перемогти : монографія. Львів : Інститут народознавства НАН України. 2017. 288 с.
10. Конвенція з подолання дискримінації в освіті. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_174#Text.
11. Марценюк Т. Безстрашні: Історія українського фемінізму в інтерв'ю. Київ : CreativeWomen Publishing. 2025. 320 с.
12. Марценюк Т. Гендерна рівність та недискримінація на практиці. Київ : КОМОРА. 2021. 176 с.
13. Марценюк Т. Чому не варто боятися фемінізму. Київ : КОМОРА. 2018. 328 с.
14. Марценюк Т. О. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ : Основи. 2017. 256 с.
15. Моалем Ш. Генетичний джекпот. Чому жінки насправді сильніші за чоловіків. Харків : Віват. 2022. 272 с.
16. Нові жінки і модерна нація : есеї / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип. 2020. 368 с.
17. Озірна Ж. Фемінізм і місто : мальопис. Київ : Видавництво. 2021. 68 с.

18. Перес Кріадо, Керолайн. Невидимі жінки. Як вижити у світі, де навіть цифри брешуть на користь чоловіків ; пер. з англ. І. Гнатковської. Харків : Віват.2021. 416 с.
19. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1128-р «Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності». URL: <https://cutt.ly/8g1BgTZ>.
20. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1578-р «Про затвердження плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи “Партнерство Біарріц” з утвердження гендерної рівності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1578-2020-%D1%80#Text>.
21. Розпорядження Кабінету міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р «Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text>.
22. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1277-р «Про участь Уряду України у міжнародній ініціативі “Коаліції дій для сприяння досягненню гендерної рівності”». URL: <https://cutt.ly/Bg1BYsc>.
23. Указ Президента України від 25.08.2015 р. № 501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини». URL: <https://cutt.ly/Ag12NaN>.
24. Указ Президента України від 30.09.2019 р. №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: <https://cutt.ly/9g123BZ>.
25. Українські жінки у горнилі модернізації / за загал. редак. О. Кісь. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля». 2017. 304 с.
26. Ябченко М. Коротка історія українського фемінізму : мальопис. Київ : Видавництво. 2022. 104 с.

Програму підвищення кваліфікації розглянуто на засіданні циклової комісії суспільних та художньо-мистецьких дисциплін від 23 квітня 2025 року, протокол № 6.

Голова циклової комісії

Галина ЄРКО